

Rahankäytön opas

Sisällys

Näin saat rahat riittämään	3
Suunnittele rahankäyttöä	4
Kuukauden tulot ja menot	5
Laskujen maksaminen	6
Lainat ja luotot	12
Tarjouksia ja mainoksia	13
Näin säästät menoissa	14
Jos et maksa laskua tai velkaa	16
Pyydä apua talousvaikeuksiin	17
Vakuutus turvaksi.....	18
Eurot käytössä monessa maassa	19

SELKOESITE

Opas on julkaistu Kuluttajaviraston ja Selkokeskuksen yhteistyönä.
Työryhmä: Hannu Virtanen, Leelaaura Leskelä, Riitta Jalkanen, Sanna Helesuo
Toimittaja: Leelaaura Leskelä
Taitto: Hannu Virtanen
Piirokset: Eppu Ruoranen
Valokuvat: Patrik Lindström
Paino: KS Paino Oy 2010

Näin saat rahat riittämään

Haluaisitko olla rikas?
Harvalla on niin paljon rahaa,
että voi ostaa kaiken mitä haluaa.
Monella on vaikeuksia saada
rahat riittämään.

Rahat saa parhaiten riittämään,
kun suunnittelee rahankäyttöä.
Silloin ei osta turhia tavaroita
eivätkä laskut yllätä.

Tässä oppaassa kerrotaan,
miten voit suunnitella rahankäyttöäsi.
Kun suunnittelet raha-asiasi hyvin,
saat rahat riittämään.

Suunnittele rahankäyttöä

Selvitä, mihin käytät rahaa.
Kun tiedät menosi, voit miettiä,
mihin todella haluat rahasi käyttä.

Osa menoista on *kiinteitä*
eli *säännöllisiä menoja*.
Niitä ovat esimerkiksi vuokra, sähkölasku,
vakuutusmaksut tai matkaliput.
Niihin voi varautua,
koska ne tulevat säännöllisesti.
Et kuitenkaan voi helposti vaikuttaa
siihen, miten paljon rahaa niihin kuluu.

Osa menoista on *muuttuvia menoja*.
Esimerkiksi ruoka, vaatteet ja
harrastukset ovat menoja, joihin voit itse
vaikuttaa. Voit päättää itse, kuinka kalliin
takin ostat tai mitä harrastat.
Kalliimpia ostoksia varten
voit myös säästää etukäteen.

**Muuttuvia menoja ovat
esimerkiksi vaatteisiin
kuluvat rahat.**

Arvioi tulosi ja menosi

Seuraavalla sivulla on taulukko,
jonka avulla voit arvioida
tulosi ja menosi.

Näin täytät taulukon:

1. Laske ensin tulosi.
Kirjoita taulukkoon kaikki tulosi,
joita sinulla on kuukaudessa.
Tuloja ovat esimerkiksi palkka,
eläke, lapsilisä, asumistuki tai opintoraha.
Laske lopuksi kaikki tulosi yhteen.

2. Arvioi sitten menosi.
Kirjoita ensin taulukkoon kuukauden
ajalta kaikki kiinteät menosi
kuten esimerkiksi vuokra.
Osa laskuista tulee harvemmin
kuin kerran kuukaudessa,

esimerkiksi sähkölasku
voi tulla joka kolmas kuukausi.
Silloin sinun on laskettava,
kuinka suuri summa on kuukaudessa.
Laske lopuksi kaikki menosi yhteen.

Kirjoita seuraavaksi taulukkoon muuttuvat
menosi. Muuttuvat menot on helpompi
laskea, jos keräät laskut ja kuitit talteen
kuukauden ajalta.

Tee talousarvio!

Kun olet kuukauden ajan
seurannut tulojasi ja menojesi,
voit tehdä talousarvion eli budjetin.
Taloutesi on tasapainossa,
jos menosi eivät ylitä tulojasi.
Jos menosi ovat suuremmat kuin tulosi,
mieti, missä voisit säästää.

Kuukauden tulot ja menot

TULOT

KOKO
KUUKAUSI

Palkka tai eläke	
Avustukset tai tuet	
Muut tulot	
YHTEENSÄ	

MENOT

VIIKKO 1 **VIIKKO 2** **VIIKKO 3** **VIIKKO 4** KOKO
KUUKAUSI

Asumiskulut (esimerkiksi vuokra, asuntolainan lainanlyhennys, sähkö- ja vesilasku)					
Matkustuskulut (esimerkiksi bussiliput)					
Vakuutusmaksut (esimerkiksi kotivakuutus)					
Puhelinkulut					
Ruokakulut					
Sairauskulut (esimerkiksi vakituinen lääkitys tai säännöllinen hoito)					
Vaatekulut					
TV-maksu					
Harrastukset ja vapaa-aika					
Viihde (esimerkiksi lehdet, kirjat, elokuvat, internet-maksut)					
Puhtaus ja kauneudenhoito					
Suuret ostokset (esimerkiksi huonekalut ja kodinkoneet)					
Muut satunnaiset kulut (esimerkiksi lahjat, kodin tekstiilit ja sisustus)					
YHTEENSÄ					

Laskujen maksaminen

Laskujen maksaminen on muuttunut viime aikoina. Suomi on siirtynyt Euroopan maiden yhteiseen SEPA-maksualueeseen.

Se tarkoittaa sitä, että maksut maksetaan samalla tavalla kaikissa EU-maissa. SEPA vaikuttaa myös siihen, että suomalaisten tilinumerot muuttuvat kansainvälisiksi IBAN-tilinumeroiksi. Uudet IBAN-tilinumerot ovat pidempiä kuin vanhat tilinumerot ja alkavat Suomessa maatumuksella FI. Selvitä pankista uusi IBAN-tilinumerosi.

Samalla lakiin on lisätty maksukortin omistajalle velvollisuus pitää tarkkaa huolta kortista. Maksukorttia ei esimerkiksi saa säilyttää samassa laukussa tai lompakossa kuin sen tunnuslukua.

Maksut maksetaan yleensä verkkopankissa tai maksuautomaatilla. Pankin tiskillä maksaminen on kallista, sillä useimmat pankit veloittavat siitä palvelumaksun. Verkkopankissa tai maksuautomaatilla maksaminen tulee halvemmaksi. Vaikka uudet maksutavat voivat aluksi tuntua hankalilta, niitä oppii käyttämään, kun harjoittelee.

Maksa laskut ajoissa

Jos laskua ei maksa ajoissa, joutuu laskuttajalle maksamaan viivästyskorkoa eli ylimääräisen summan rahaa. Laskujen unohtaminen tulee kalliiksi.

Säilytä kotona yhdessä paikassa laskut ja tiliotteet, jotka pankki lähettää. Näin löydät ne helposti, eikä niiden maksaminen unohtu.

Maksukortilla on kätevää maksaa esimerkiksi ravintolassa. Maksukortin omistajan on kuitenkin pidettävä kortista tarkkaa huolta.

Nykyään enemmistö suomalaisista käyttää verkkopankkia laskujen maksamiseen.

Verkkopankki

Pankit tarjoavat monia palveluita verkkopankissa. Verkkopankissa voit esimerkiksi maksaa laskuja ja seurata tilisi tapahtumia. Usein verkkopankki on myös halvin tapa maksaa laskuja.

Verkkopankkia varten tarvitset internetyhteyden ja verkkopankki-sopimuksen, jonka teet pankkisi kanssa. Samalla pankki antaa sinulle verkkopankin käyttöohjeet, tunnukset ja salasanat. Pankit veloittavat verkkopankin käytöstä jonkin verran.

Pankit voivat tarjota verkkopankin käyttäjälle myös mahdollisuutta käyttää e-laskua eli sähköistä laskua. E-lasku tulee suoraan verkkopankkiisi, joten et saa lainkaan paperista laskua postitse. E-laskua varten on tehtävä pankin kanssa erillinen sopimus. Samalla voit sopia pankin kanssa, lähettääkö pankki sinulle tiedon e-laskun saapumisesta.

Kysy pankistasi lisää tietoa verkkopankista ja laskuista.

Muita tapoja maksaa lasku

Maksuautomaatti

Laskun voi maksaa automaateilla, joita on pankeissa ja kaupoissa. Helppointa on maksaa laskuja, joiden alareunassa on viivakoodi. Viivakoodi sisältää kaikki laskun tiedot, joten sinun ei tarvitse kirjoittaa niitä itse. Jos laskussa ei ole viivakoodia, näppäile laskun tiedot automaatilla. Laskun maksaminen automaatilla maksaa jonkin verran. Jos käytät maksuautomaattia pankissa, voit pyytää pankin henkilökunnalta ohjeita maksuautomaatin käyttöön.

Suoraveloitus

Voit sopia pankin kanssa suoraveloituksesta, jos sinulla on toistuvia maksuja. Silloin annat pankille valtakirjan eli luvan maksaa laskut eräpäivänä suoraan tililtäsi. Sinun on vain pidettävä huolta siitä, että tililläsi on eräpäivänä tarpeeksi rahaa.

Euroopan maiden yhteiseen SEPA-maksualueeseen kuuluu myös suoraveloitus. SEPA-suoraveloitus eroaa suomalaisesta suoraveloituksesta siinä, että annat valtakirjan pankin sijasta suoraan laskuttajalle. Suomalainen ja SEPA-suoraveloitus toimivat rinnakkain ainakin vuoteen 2013 asti.

Maksupalvelu

Jossain pankeissa voit sopia laskujen maksamisesta maksupalvelun kautta. Maksupalvelu tarkoittaa, että viet tai lähetät laskun pankkiin, ja pankki maksaa sen tililtäsi. Pankki veloittaa palvelusta.

Maksu pankin tiskillä

Kallein tapa maksaa laskuja on mennä pankin palvelutiskille. Hinta vaihtelee eri pankeissa, palvelun hinta voi olla jopa seitsemän euroa laskua kohden.

Maksukortit ja maksaminen

Nykyisin on tavallista maksaa ostokset maksukortilla. Maksukortteja on monenlaisia, ja niiden saamiseen liittyy ehtoja. Selvitä pankista, millainen kortti sopii sinulle ja millaisia ehtoja ja kustannuksia siihen liittyy.

Useimmat maksukortit ovat nykyisin sirukortteja. Se tarkoittaa, että kortissa on pieni tunnistesiru, joka sisältää tietoja ja lisää sen käytön turvallisuutta. Sirukortit ovat kansainvälisiä kortteja, eli niillä voi maksaa myös ulkomailla. Uudet sirukortit voivat olla *debit-kortteja* tai *credit-kortteja* tai näiden yhdistelmiä.

Debit-kortti

Debit-kortti on sirukortti, jolla voit maksaa maksuja omalta tililtäsi. Maksu veloitetaan tililtäsi viimeistään pari päivää maksamisen jälkeen. Sinun on pidettävä huolta, että tililläsi on tarpeeksi rahaa maksun maksamiseen. Muuten voit vahingossa ylittää tilisi saldon eli rahamäärän.

Pankit tarjoavat myös sellaisia maksukortteja, joilla ei voi ylittää tilin saldoa. Esimerkiksi *Visa Electron* on tällainen kortti. Kun maksat sillä, maksulaite tarkistaa maksuhetkellä, riittääkö tilisi saldo maksun maksamiseen. Siksi et voi vahingossa ylittää tilisi saldoa. *Visa Electronilla* ei kuitenkaan voi maksaa kaikkialla.

Credit-kortti

Credit-kortit ovat luottokortteja tai maksuaikakortteja. Esimerkiksi *Visa* ja *MasterCard* ovat credit-kortteja. Kun maksat credit-kortilla, summaa ei veloiteta heti tililtäsi, vaan sinulle lähetetään lasku kotiin myöhemmin maksettavaksi. Kun ostat luottokortilla, sinun on maksettava luotosta korkoa. Maksuaikakortin käyttö sen sijaan on korotonta.

Yhdistelmäkortti

Useimmiten luottokortit ovat yhdistelmäkortteja, joissa on sekä debit- että credit-kortti. Kun maksat yhdistelmäkortilla kaupassa tai automaatilla, sinun on valittava, maksatko omalta tililtäsi (debit-puoli) vai luottokortilla (credit-puoli) Ole tarkka, valitsetko creditin vai debitin. Jos valitset debitin, sinun on helpompi seurata kulujasi.

Kansallinen pankkikortti

Lisäksi Suomessa on ainakin toistaiseksi käytössä kansallisia pankkikortteja, mutta niiden käytön lopettamisesta keskustellaan. Niillä voi maksaa Suomessa kaupoissa ja maksuautomaatilla sekä nostaa rahaa omalta tililtä. Niillä ei voi maksaa ulkomailla.

Kauppojen maksukortit

Kaupat tarjoavat asiakkaille maksukortteja, joihin voi yhdistää debit- ja creditkortin. Tällaisia ovat esimerkiksi *S-Pankin maksukortti* ja *Plussa-kortti*. Kaupan maksukortit toimivat samalla tavalla kuin muutkin maksukortit. Niiden saamiseen liittyy myös ehtoja. Kysy asiasta kaupan asiakaspalvelusta.

Käteisautomaateissa ja kortinlukijoissa teksti CREDIT tarkoittaa sitä, että sinulle tulee maksusta kotiin lasku. DEBIT taas tarkoittaa sitä, että maksu menee tililtäsi heti tai viimeistään parin päivän sisällä.

Käteisautomaateista voit nostaa käteistä rahaa.

Käteinen raha

Käteistä rahaa voit nostaa käteisautomaateista omalta tililtäsi, jos sinulla on pankki- tai luottokortti. Rahan nostaminen automaattista ei välttämättä ole ilmaista. Maksu riippuu siitä, minkä pankin pankki- tai luottokortti sinulla on. Monet pankit eivät veloita rahan nostamisesta Otto-automaatista, mutta muiden käteisautomaattien käytöstä ne veloittavat. Jotkut pankit veloittavat myös Otto-automaattien käytöstä.

Maksa turvallisesti

Kun maksat maksukortilla, ole varovainen. Kukaan ulkopuolinen ei saa nähdä tunnuslukuasi. Opettele tunnusluku ulkoa. Uuden maksupalvelulain mukaan tunnuslukua ja maksukorttia ei saa säilyttää samassa paikassa, esimerkiksi lompakossa tai laukussa.

Jos kortti katoaa, soita heti kortin sulkupalveluun. Palvelu sulkee kortin eli poistaa sen käytöstä.

Kortin sulkupalvelun numero Suomessa: 020 333

Kortin sulkupalvelun numero ulkomailla: +358 20333

Säilytä sulkupalvelun numero sekä puhelimesi muistissa että paperille kirjoitettuna.

Jos maksukorttisi katoaa, sulje se heti soittamalla sulkupalveluun.

Laskun maksaminen kortinlukijan avulla on yhä yleisempää.

Miten sirukortilla maksetaan?

1. Työnnä kortti kortinlukijaan ja seuraa ohjeita.

2. Jos sinulla on yhdistelmäkortti, valitse maksutapa. Kortinlukija kysyy silloin sinulta, maksatko debit- vai credit-kortilla. Valitse, kummalla maksat.

3. Näppäile nelinumeroinen tunnuslukusi eli PIN-koodi. Peitä toisella kädellä näppäimistöä niin, etteivät lähellä olevat ihmiset näe tunnuslukuasi. Paina lopuksi vihreää Enter- tai OK-näppäintä. Kortinlukija ilmoittaa, milloin voit ottaa kortin pois lukijasta.

Maksaja työntää itse kortin lukijaan.

Voit suojata tunnusluvun näppäilemisen toisella kädellä.

Lainat ja luotot

Joskus voit tarvita lainaa, esimerkiksi jos ostat asunnon tai auton. Lainanottajan on laskettava tarkasti, että pystyy maksamaan lainan ja sen korot takaisin. Jos lainan korko on suuri, lainan ottaminen tulee kalliiksi.

Pankkilaina

Pyydä lainatarjouksia useammasta pankista ja vertaile lainojen korkoja ja maksuehtoja.

Suurta summaa lainaa ei voi saada ilman vakuutta. Vakuutena voi olla esimerkiksi asunto tai toisen henkilön takaus. Myös valtio voi taata osan asuntolainastasi. Jos lainanottaja ei pysty maksamaan lainaa takaisin, pankki saa vakuuden tai takaaja joutuu maksamaan velan. Siksi takaajaksi ryhtymistä on aina harkittava tarkkaan.

Pankkilainaa maksetaan takaisin maksuerissä esimerkiksi kerran kuukaudessa tai harvemmin. Lainan lisäksi maksetaan myös korkoa, joka sisältyy lainan maksuerään.

Kulutusuotto

Kauppa voi tarjota sinulle luottoa, jos ostat jotakin kallista. Silloin et maksa laskua kerralla vaan vähitellen pienemmissä erissä. Tarkista, mikä on kulutusluoton korko ja muut mahdolliset kustannukset, joita luotosta peritään. Kulutusluotto voi tulla kalliiksi, jos korko on suuri. Myös pankista voi saada kulutusluottoa.

Pikaluotot

Monet rahoittajat ja yritykset tarjoavat pikaluottoja. Pikaluottoja saa helposti ja nopeasti, mutta ne ovat usein kalliita, sillä niiden korot ja muut lisäkulut ovat suuria. Korko voi olla huomattavasti suurempi kuin esimerkiksi pankkilainassa. Jos ottaa useita pikaluottoja, voi joutua vaikeuksiin, kun luotot pitää maksaa takaisin. Harkitse tarkkaan, pystytkö maksamaan takaisin pikaluoton ja sen korot.

**Jos otat liikaa
lainaa tai luottoja,
voit joutua
tilanteeseen,
jossa tulot eivät
enää millään
riitä lainojen
takaisinmaksuun.**

Oveen voi laittaa lapun
"Ei mainoksia, kiitos".

Tarjouksia ja mainoksia

Tarjouksia ja mainoksia tulee monelta taholta, esimerkiksi postin ja puhelimen kautta. Tätä kutsutaan suoramarkkinoinniksi. Mainos tai tarjous kannattaa lukea huolella. Jos kallista tavaraa tarjotaan oikein halvalla, kyse voi olla huijauksesta.

Postimyynti

Kun ostat jotakin postimyynnin kautta, tavara lähetetään sinulle postitse. Yleensä maksat tavaran jälkikäteen. Jos et ole tyytyväinen ostokseen, voit palauttaa sen 14 päivän aikana ilman veloitusta. Kun palautat tavaran, sen pitää olla käyttämätön. Laskua ei tällöin tarvitse maksaa. Jos olet jo maksanut laskun, mutta päätät palauttaa tavaran, voit saada rahasi takaisin.

Verkkokauppa

Internetissä myydään paljon tavaraa. Useimmiten ostaminen verkkokaupan kautta on turvallista. Yleensä maksat tavaran ensin, ja se lähetetään sinulle postitse.

On kuitenkin olemassa riski, että maksat tavaran, mutta sitä ei lähetetä sinulle. Harkitse, vaikuttaako verkkokauppa luotettavalta. Älä tee kauppaa, jos myyjä ei kerro nimeään ja muita yhteystietojaan. Älä myöskään osta verkkokaupasta, jos myyjän osoitteena on pelkkä postilokeron numero.

Jos ostat verkkokaupasta luottokortilla, on olemassa riski, että luottokorttisi tiedot joutuvat vääriin käsiin.

Suoramarkkinoinnin voi kieltää

Jos et halua mainospostia tai että myyjät soittavat puhelimeesi, voit kieltää suoramarkkinoinnin. Postissa voit täyttää lapun, joka kieltää mainospostin toimittamisen kotiisi, vaikka siinä olisi sinun nimesi ja osoitteesi. Oveen voit teipata lapun "Ei mainoksia, kiitos". Puhelinmyynnin voit kieltää soittamalla numeroon 0600 13404.

Näin säästät menoissa

Paras tapa säästää on miettiä, mitä todella haluaa ja tarvitsee. Näin rahaa ei kulu turhiin asioihin. Pienissäkin asioissa voi säästää, ja ajan kuluessa pienistä säästöistä kertyy isompi summa.

Suunnittele ruokaostokset

Ennen kuin menet kauppaan, suunnittele ruokaostoksesi. Tee useamman päivän ruokalista, niin sinun ei tarvitse käydä kaupassa joka päivä. Toiset ruuat kuten vaikkapa riisi tai säilykkeet säilyvät pitkään.

Ennen kuin menet kauppaan, tee ostoksista lista.

Niitä voi tarjouksista ostaa suuremman määrän kotiin varastoon. Helposti pilaantuvaa ruokaa ei voi ostaa varastoon. Osta niitä vain sen verran, että ne eivät ehdi pilaantua. Katso pakkauksesta ruuan viimeinen käyttöpäivä.

Huolehdi vaatteista hyvin

Harkitse, millaisia vaatteita tarvitset ja osta vain sellaisia, joista pidät. Vaatteet säilyvät hyväkuntoisina pidempään, kun peset niitä ohjeiden mukaan. Opettele korjaamaan vaatteita, niin et tarvitse uusia vaatteita niin usein.

Matkusta edullisesti

Oman auton käyttö on yleensä kallista. Kulje julkisilla liikennevälineillä ja aja pyörällä tai kävele, jos se on mahdollista. Jos matkustat monta kertaa viikossa bussilla tai junalla, kannattaa ostaa sarjalippu tai kausikortti.

Tarkkaile puhelinkulujasi

Puhelinkuluissa voit säästää, kun puhut lyhyesti. Kallista sen sijaan on, jos soitat erilaisiin palvelunumeroihin tai otat osaa puhelinäänestyksiin. Yksi tekstiviesti ei maksa paljon, mutta jos lähetät päivittäin paljon tekstiviestejä, lasku voi olla yllättävän suuri. Tekstiviestien hinnat vaihtelevat sen mukaan, millainen sopimus sinulla on.

Käytettyjä vaatteita ja huonekaluja voi ostaa halvalla kirpputoreilta.

Kun tekee ruokaa kotona, säästää melkoisesti.

Julkista liikennettä kannattaa käyttää silloin, kun se on mahdollista.

Puheluista voi kertyä kuukaudessa iso lasku.

Puhelinlaskua voi olla vaikea arvioida. Tämän vuoksi voi olla järkevää, että teet puhelinyhtiön eli teleoperaattorin kanssa saldosopimuksen. Silloin voit soittaa puhelimella, kunnes tietty summa on täynnä. Sen jälkeen puhelin suljetaan siihen asti, kun olet maksanut laskun. Hätänumeroon voit silti soittaa, vaikka puhelimesi olisi suljettu.

Puhelimeen voi myös ostaa *prepaid-liittymän*. Se on puhelinliittymä, joka maksetaan etukäteen, joten et voi soittaa yli varojesi. Prepaid-liittymän voi ostaa esimerkiksi kioskilta tai puhelinyhtiön myymälästä.

Säästä asumismenoissa

Moniin asumisen menoihin

pystyt itse vaikuttamaan. Voit pienentää sähkölaskua, kun vähennät sähkölaitteiden käyttöä. Sammuta valot ja televisio, kun et tarvitse niitä. Älä pidä sähkösaunaa turhaan päällä, sillä sen lämmitys vie paljon energiaa.

Myös vesilaskua voi pienentää, jos asuntosi vedenkäyttöä laskutetaan kulutuksen mukaan. Kun et oleskele suihkussa pitkiä aikoja tai kylve ammeessa kovin usein, vedenkäyttösi vähenee.

Kun ostat uusia kodinkoneita, vertaile niiden sähkön- ja vedenkulutusta. Usein kannattaa ostaa sähköä ja vettä säästävä kone, vaikka se olisi vähän kalliimpi.

Jos et maksa laskua tai velkaa

Lasku tai velka on aina maksettava. Mitä myöhemmin eräpäivän jälkeen laskun tai velan maksaa, sitä kalliimmaksi se tulee, koska sille kertyy korkoa koko ajan. Jos sinulla on vaikeuksia maksaa laskua tai velkaa, ota heti yhteys velkojaan ja kerro tilanteestasi.

Velan periminen

Jos et maksa laskua tai velkaa eräpäivään mennessä, velkoja lähettää sinulle ensin muistutuskirjeen.

1–2 muistutuksen jälkeen velkoja voi siirtää velan perimisen perintätoimistolle. Myös perintätoimiston kanssa voit neuvotella uuden maksuaikataulun. Laskun lisäksi joudut maksamaan perintäkulut ja viivästyskoron.

Velka voi mennä ulosottoon

Velkoja voi viedä asian lopulta käräjäoikeuteen, jos et maksa laskuasi. Tällöin käräjäoikeus voi antaa tuomion, jolla velkoja voi viedä velan ulosottoon. Silloin velan perijä saa rahat ulosoton kautta suoraan tuloistasi. Se tarkoittaa, että palkastasi otetaan suoraan verojen pidättämisen jälkeen osa pois velan maksua varten.

Myös omaisuutta voidaan ulosmitata. Sen sijaan sosiaaliavustuksia ja -tukia ei voida ulosmitata.

Nopeammin perintään menevät maksut

Jotkut maksut menevät nopeammin perintään kuin muut maksut. Tällaisia ovat sakot, rikemaksut, verot, päivähoitomaksut, terveydenhoitomaksut ja liikennevakuutukset. Niitä voidaan ulosmitata ilman oikeuden päätöstä.

Luottotiedot

Jos et huolehdi laskuistasi tai veloistasi, voit saada merkinnän maksuhäiriöistä luottotietorekisteriin.

Jos rekisterissä on maksuhäiriömerkintä, on vaikea saada uutta pankkilainaa tai luottokorttia. Myös puhelimen tai internetyhteyden hankkiminen voi olla vaikeaa. Luottotiedot voidaan myös tarkistaa, kun hakee uutta työpaikkaa tai haluaa vuokrata asunnon. Merkintä säilyy rekisterissä 2–4 vuotta.

Jos sinulla on vaikeuksia raha-asioiden hoidossa, voit varata ajan velkaneuvojalta.

Pyydä apua talousvaikeuksiin

Talousvaikeuksiin löytyy apua ja neuvontaa. Älä anna vaikeuksien kasvaa liian suuriksi, vaan pyydä ajoissa apua. Velkoja ei myöskään kannata hoitaa uudella lisävelalla, sillä silloin joudut vain aina hankalampaan tilanteeseen.

Sopimus velkojan kanssa

Jos laskun tai velan takaisin maksaminen tuntuu ylivoimaiselta, ota ensimmäisenä yhteyttä velkojaan. Voit esimerkiksi sopia, että maksat velkaasi takaisin pienemmissä erissä. Mahdollista on myös sopia lyhennysvapaista kuukausista eli ajanjaksosta, jolloin et lyhennä velkaasi. Korkoa sinun on kuitenkin maksettava myös lyhennysvapaan aikana.

Talous- ja velkaneuvonta

Voit varata ajan oman kuntasi talous- ja velkaneuvojalle. Neuvonta on ilmaista.

Neuvonnassa selvitetään taloustilanteesi ja pohditaan, millä tavalla voisit hoitaa laskusi ja velkasi. Neuvojat voivat myös olla mukana neuvotteluissa velkojan kanssa. Myös seurakunnat ja muutamat järjestöt tarjoavat ilmaista talous- ja velkaneuvontaa.

Toimeentulotuki

Jos palkka, eläke tai muu tulosi ei kerta kaikkiaan riitä elämiseen, ota yhteyttä kotipaikkakuntasi sosiaalitoimistoon. Sinulla on oikeus saada toimeentulotukea, jos et muuten pysty elämään. Sitä varten tulosi ja menosi täytyy selvittää ja arvioida, kuinka paljon tukea tarvitset. Sosiaalitoimistosta voit kysyä myös mahdollisuuksista rahoittaa välttämättömiä menoja, jotka tulevat yllättäen.

Talous- ja velkaneuvontaa

Kuluttajavirasto www.kuluttajavirasto.fi

- tietoa talous- ja velkaneuvonnasta
- tietoa raha-asioiden hoidosta

Takuu-Säätiö www.takuu-saatio.fi

- tietoja järjestelylainojen takauksista
- maksuton puhelinneuvonta ma-pe klo 10-14, puh. 0800 9 8009

Viranomaisten verkkopalveluita

- tietoa julkisista palveluista www.suomi.fi
- oikeusministeriön oikeusapuohjaus, puh. 0100 86200
- oikeuslaitoksen verkkosivut, joilla tietoa muun muassa ulosotosta www.oikeus.fi

Tietoa maksujen perinnästä www.maksutmyohassa.fi

Vakuutus on hyvä olla esimerkiksi tapaturmien varalta.

Vakuutus turvaksi

Vakuutukset on tarkoitettu korvaamaan onnettomuuden tai vahingon seurauksia.

Pakolliset vakuutukset

Liikennevakuutus on pakollinen, jos sinulla on ajoneuvo eli auto, moottoripyörä tai mopedi. Vakuutus korvaa esimerkiksi kolarissa henkilövahingot sekä vastapuolen ajoneuvon vahingot. Oman ajoneuvon vahinkoja pakollinen liikennevakuutus ei korvaa. Niitä varten voit ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen.

Vapaaehtoiset vakuutukset

Henki- ja tapaturmavakuutukset korvaavat henkilövahinkoja. Henkilövahingot tarkoittavat esimerkiksi loukkaantumista tai kuolemaa onnettomuudessa. Kotivakuutuksella saat turvaa henkilökohtaiselle omaisuudellesi. Matkavakuutuksia saa sekä ihmisille että tavaroille.

Erillisiä vakuutuksia vaikkapa silmälaseille tai kodinkoneille ei yleensä kannata ottaa. Kuluttajansuoja turvaa tuotteen tai tavaran korjauksen ja vaihtamisen, jos se ei toimi asiallisesti.

Tutki vakuutusehdot

Lue tarkkaan vakuutusehdot, kun otat vakuutuksen. Ehdossa kerrotaan, mitä vakuutus korvaa ja mikä on omavastuu, eli paljonko joudut maksamaan itse.

Vakuutusten hinnat vaihtelevat. Mieti, mitä vakuutuksia tarvitset, ja pyydä useampi tarjous eri vakuutusyhtiöistä. Vertaile niiden ehtoja ja maksuja. Usein säästät vähän rahaa, jos otat kaikki vakuutukset samasta yhtiöstä.

Eurot käytössä monessa maassa

Eurot ovat käytössä

17 Euroopan unionin maassa.

EU:n euromaat ovat *Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Luxemburg, Malta, Portugali, Ranska, Saksa, Slovakia, Slovenia, Viro ja Suomi.*

Ruotsissa eurot eivät ole käytössä.

Viro siirtyi euron käyttöön vuoden 2011 alussa

SEPA-maksualue (katso sivut 6 ja 8) koskee muitakin kuin vain euromaita.

Kun matkustat EU-maissa, voit maksaa sirukortilla kaikkialla.

Isoimmat eurosetelit ovat 100, 200 ja 500 euroa.

Eurot ovat käytössä 17 Euroopan maassa. Kartassa euromaat on väritetty vihreäksi.

**Tässä oppaassa kerrotaan,
miten rahankäyttöä
voi suunnitella ja
miten raha-asiat
kannattaa hoitaa.**

Esite on internetissä osoitteessa www.papunet.net/selko
tai www.kuluttajavirasto.fi.

Esitettä voi tiedustella jakeluun Selkokeskuksesta
sähköposti selkokeskus@kvl.fi

Esite on ilmestynyt myös ruotsin, englannin, ranskan ja venäjän kielellä.

SELKOESITE

